

'ביריה' – Akbel

הספינה התורכית Akbel קיבלה את השם המבצעי 'ביריה' ע"ש יישוב בגליל אשר נתפס ע"י הבריטים בתחילת 1946. נועדה להיות ספינת עזר, אשר בקרבת הארץ יועברו אליה מעפילי האניה בעלת השם הרשום Balboa (שנקראה 'הגנה' בהפלגת מעפילים עוקבת שביצעה, ובמקורה הייתה קורבטה בצי הקנדי בשם Norsyd) כדי לשחררה לאירופה להפלגת מעפילים חוזרת.

הספינה נשלחה ממרסיי ביוני 1946 (עוד קודם יציאתה של 'באלבואה'). היא נפגשה עם 'באלבואה' ב- 28 ביוני באזור קפריסין ו-999 המעפילים הועברו והצטופפו עליה בתנאים קשים ביותר של חוסר מזון ומים. למחרת נטתה הספינה, קריאות S.O.S. נשלחו ומטוסים ומשחתת בריטיים הגיעו, זיהו אותה ובחרו להתעלם מהמצוקה. ב- 1 ביולי הגיעה לנמל חיפה, שם נעצרה. מאחר והיא הגיעה מיד לאחר אירועי "השבת השחורה" היה מחנה עתלית תפוס ע"י עצורים רבים מבני הישוב. הבריטים שיכנו את עצורי ביריה באוניה "מכס נורדאו" שהייתה קשורה לשובר הגלים בחיפה ורק מאוחר יותר הועברו לעתלית. י. פ. סטון, עיתונאי אמריקני מפורסם, הצטרף להפלגת 'ביריה' ופרסם ספר בשם "במחתרת לא"י" בה תיאר את חוויותיו.

מפרט טכני

שמות קודמים	אקבל (Akbel)
שנת בניה	1896 בתורכיה
סוג כלי השייט	ספינת משא עשויה עץ
תפוסה	600 טון, לפי גירסת איש הפלי"ם אריה פרידמן
הנעה	מנוע דיזל קטן.
מהירות	7 קשרים

רכש והכנה

הרוכש	אהוד אבריאלי מהמוסד לעלייה ב', באמצעות הבסיס במרסיי, מבעליה התורכים במרסיי, ובתיווך סוכן יווני. סייע ברכישה אריה פרידמן.
מקום הרכישה	מרסיי (Marseille)
נתיב שייט לנמל ההכנה	הספינה הוחזקה במקום סמוך לנמל במרסיי שבו הוכנה.
גילוי בריטי בשלב זה	הבריטים עקבו אחר פעולות המוסד במרסיי, וייתכן שידעו על ספינה זו.
צוות ההכנה	אנשי המוסד במרסיי, וכן צוות של נגרים שהגיעו מארה"ב עם האונייה 'באלבואה'.
ארגון הספינה להעפלה	בספינה היו שני מחסנים גדולים, שבקירותיהם נוקבו פתחים לאוורור, והוכשרו לקליטת 450 איש, שבמהלך ההפלגה יתחלפו עם היתר שהיו על הסיפון. הוכנו מבני מתכת שעליהם ניתן היה להתקין במהירות דרגשי עץ ללינה. בלב ים נערך מפגש עם 'באלבואה', ואז עלו נגרים על סיפון 'ביריה' והתקינו את דרגשי העץ. כן הוכן בנמל מרסיי גשר עץ שישמש למעבר המעפילים מה'באלבואה'. הוכנו ארגזי מזון ומכלי מים. בגלל הצפיפות נלקחה כמות מים קטנה יותר מהדרוש.

צוות ומלווים

מפקד הספינה	בצאלאל דרורי (פלי"ם) (מנקודת המפגש עם 'באלבואה' עד לארץ).
מלווים נוספים	לא היו.
גדעונים	לא היו.
מכשיר קשר	מכשיר לשעת חירום בלבד.
רב חובל	תורכי.
צוות	צוות זר של תשעה מלחים תורכים.

העלאת מעפילים

המעפילים הועלו על הספינה 'באלבואה' בנמל סט במפרץ ליון, כ- 80 מיליון מערבית למרסיי.	נמל / אזור ההעלאה
השלטונות הצרפתיים גילו יחס אוהד ומתחשב ושיתפו פעולה.	יחס השלטונות
999	מספר מעפילים
למעלה ממחציתם יצאי פולין. כ 200 – מצ'כוסלובקיה, 85 יוצאי הולנד והשאר מהונגריה, רומניה, גרמניה ומקומות אחרים. כ- 600 מתנועת השומר הצעיר, רוויזיוניסטים, החלוץ, והפועל המזרחי. כן הייתה קבוצת דתיים חרדים מאגודת ישראל וקבוצה גדולה של פרטיזנים מאזור וילנה, ביניהם אשתו של המשורר אבא קובנר. מרביתם צעירים עד גיל 30, למעלה מ- 50 זקנים וכ- 20 ילדים. כ- 630 גברים ו- 370 נשים.	מוצא ושייך תנועתי
המעפילים רוכזו במחנה בעיר לה סיוטה (La Ciotat) מזרחית למרסיי, ובבית החולים הצבאי סן ג'רום.	מחנה המעפילים
המעפילים הועברו באוטובוסים בשעות הלילה לנמל סט, והועלו כאמור על הספינה 'באלבואה' שהפליגה לנקודת המפגש.	דרך הגעה לאזור ההעלאה
הוכנה מפה של הספינה וסומנו האולמות והמחסנים ודרגשי השינה. כל עולה קיבל כרטיס ועליו מספר. צוות הספינה התגייס כסדרנים, וכך התבצעה ההעלאה במשך כשש שעות. לאחר סיום ההעלאה, הפליגה 'באלבואה' למפגש עם 'אקבל'.	ההעלאה

ההפלגה

ב - 22 ביוני 1946 יצאה 'באלבואה' לפגוש את 'ביריה', שיצאה עוד קודם לכן לנקודת המפגש.	תאריך ושעה
מנמל סט שטה 'באלבואה' בנתיב צפונית לכרתים לנקודת המפגש עם 'ביריה' והדרך עברה ללא תקלות. על הספינה פיקד אריה פרידמן איש הפלי"ם ולידו בצלאל דרורי (פלי"ם) ויהושע רבינוביץ. כן הגיעו בה יעקב פרנק, לימים חבר הכנסת, ששירת במרינס, היימן מראשוני חיל האוויר הישראלי, שלושה ארץ- ישראלים שלמדו בארה"ב והעיתונאי היהודי י. סטון שחיבר אחר כך ספר על ההפלגה. 'ביריה' המשיכה בהפלגה היישר מנקודת ההעברה לעבר הארץ.	נתיב ההפלגה
האירוע המרכזי היה העברת המעפילים מ'באלבואה' לספינה 'ביריה'. ב- 26 ביוני הגיעה 'באלבואה' לנקודת המפגש בעוד יום. שתי הספינות נצמדו דופן לדופן, אך התברר כי יש הבדלי גובה בין שני הסיפונים, ולא ניתן היה להשתמש בגשר העץ שנבנה וכן בחבלים לקשירה. על כן הוחלט להעביר את המעפילים בשתי סירות מנוע שהיו על 'באלבואה'. הים סער, והיה חשש לפגיעה בסיפון. המעפילים החלו לעבור, אולם במהלך ההעברה דרש רב החובל התורכי של 'ביריה' עשרת אלפים לירות זהב, בטענה כי סכום זה הובטח לו.	אירועים בדרך

עימות עם הבריטים

גילוי וליווי בריטי	<p>בשעות בין הערביים של 29 ביוני, לאחר שידור קריאת ס.א.ו.ס., חג מטוס דו-מנועי מעל הספינה 'ביריה'. לאחר כשעה הצטרף אליו מטוס בעל ארבעה מנועים, ועם החשיכה ירה זיקוקים לעבר הספינה. למחרת בבוקר, 30 ביוני, במרחק 70-80 מיל, התקרבה המשחתת 'וירגו' R-75. העיתונאי סטון קרא לעברה ברמקול, ו'וירגו' הורידה סירה עם שישה מלחים וקצין שביקשו לחקור את רב החובל, אך זה דיבר טורקית בלבד. הם ביקשו אישורו לגרור את הספינה לחיפה, משום שהספינה הייתה מחוץ למים הטריטוריאליים. נציגי המעפילים הסכימו שיגררו אותם וכן ביקשו מים ומזון, אך המלחים הבריטים עזבו בסירה למשחתת ולא חזרו יותר.</p>
העימות ותוצאותיו	<p>הבריטים ליוו את הספינה, אך לא נענו לבקשות למים ולמזון, וכן לא גררו את הספינה למרות מצבה הרע. בחצות אותו לילה (30 ביוני) שוב החלה סערה, ובשעה 2:00 של 1 ביולי שוגרה קריאת ס.א.ו.ס. נוספת. 'וירגו' שוב הגיעה, הספינה הייתה במרחק 35 מייל מחופי הארץ. רב החובל ניסה להסיט את הספינה לכיוון מזרח במקום דרומה. שוב לא נענו הבקשות למים ולמזון, והספינה ליוותה עצמה לנמל חיפה. בכניסה לנמל עלו עליה חיילים בריטים שהניפו את דגל בריטניה. הספינה הגיעה לנמל חיפה מספר ימים לאחר השבת השחורה, מחנות המעצר היו מלאים עצירים יהודים. על כן הועברו המעפילים למעצר בספינה 'מקס נורדאו' שעגנה ריקה בנמל, ושם המתינו עד הפשרתה של מכסה נוספת של רשיונות עלייה.</p>

חילוץ מלווים

הוראות והכנות לחילוץ	לא היו.
החילוץ	<p>לפני הגעת הספינה לחיפה השליך בצלאל דרורי את אקדחו לים. בהיותם בנמל, הגיעה סירה גדולה (לנץ') של חברת ה"עוגן" והביאה הספקת מזון טרי לעולים. בצלאל ירד ללנץ' לבוש בגדי פועל נמל, הוסתר במחסן שבחרטום, ואחר כך ירד ברציף צדדי וחולץ אל מחוץ לשטח הנמל בידי אנשי "העוגן".</p>

תוצאות

לאן הגיעו המעפילים	הם הועברו לספינת מעפילים ריקה 'מקס נורדאו' שעגנה בנמל בתנאי מעצר.
---------------------------	---